

[Hvidberg.]

arnamagnæanske Stiftelse eller Københavns Universitets Forhold til denne.

Saa vidt altsaa den juridiske Side af denne Sag, men heller ikke mere almene Betragtninger synes mig at kunne føre til noget andet Resultat.

Ikke blot fremgaar det af Fundatsens Ord, at den arnamagnæanske Samling er at opfatte som en udelelig Helhed, men det fremgaar ogsaa, at dens Værdi og Betydning i Fundatsen er set i et bredt, fællesnordisk Perspektiv. Det er ganske vist ubestrideligt, at de fleste og værdifuldeste Haandskrifter i Samlingen er skrevet paa Island og baade ved Sprog og Indhold er islandsk bestemte, men just de ældste og mest værdifulde Haandskrifter rækker tilbage til en Tid, da islandske Sprog og Kultur ikke udgjorde en særpræget fra de øvrige nordiske Kulturer klart afgrænset Helhed. I Vikingetiden, da den skrevne Litteratur først blev til i Norden, og i de følgende Aarhundreder var der som bekendt ikke skarpe Grænser inden for det nordiske Sprogomraade, og kun gradvis udformedes Islandsk — som Islænderne selv kaldte „Dansk Tunge“ — til et selvstændigt Sprog. Den Litteratur, der er repræsenteret ved den arnamagnæanske Samling, har desuden indholdsmæssigt en videre Baggrund end det specielt islandske, idet den ogsaa behandler Emner fra dansk og norsk Historie som henhørende til den fællesnordiske Historie. Da der nu i denne ældste Tid ikke eksisterede en national Litteratur paa Dansk, er det ganske klart, at ogsaa vi i Danmark maa betragte denne Litteratur som en Del af vor egen kulturelle Fortid, og det Sprog, den er skrevet i, som vort eget Oldsprog; „Oldnordisk“ som Betegnelse for dette Sprog giver jo ogsaa tydeligt denne Opfattelse tilkende.

Man kan derfor ganske roligt hævde, at den arnamagnæanske Samlings Opbevaring og Udnyttelse er et fællesnordisk Anliggende, men man kan tilføje, naar man ser hen til den Interesse, denne Sag ogsaa har for mange andre Forskere i Europa og andetsteds, at den ogsaa er et internationalt Anliggende. Og dertil kommer den Omstændighed, som vel ogsaa bør nævnes, at de uerstattelige gamle Haandskrifter utvivlsomt vilde være gaaet til Grunde,

hvis de ikke i sin Tid var bragt i Sikkerhed i København. Det var en Islænding, som ønskede at redde dem fra Fortabelse og derfor af egen fri Vilje overgav dem til Københavns Universitet som Gave.

Man kan heller ikke se bort fra de Konsekvenser, som en Udlevering til Island af Haandskrifter fra denne Samling vilde medføre. Analoge Krav fra Norge og Sverige vilde blive rejst og vilde vanskeligt kunne afvises. Følgen vilde blive en gennemgribende Udslættelse af alle Spor af Islands og Danmarks Forening.

Men en Udlevering af islandske Haandskrifter vilde overhovedet faa gennemgribende, ja, katastrofale Følger for danske Museer og Biblioteker, idet man derved vilde være gaaet over til at bryde med de Principper, som har international Hævd med Hensyn til Samling af fremmede Kulturmindesmærker. Hvad da f. Eks. med de berømte oldpersiske Haandskrifter, som Rasmus Rask i sin Tid erhvervede og skænkede Universitetsbiblioteket, og som er Hovedkilderne til Studiet af Zarathustras Religion? Dem vilde Iran nu kunne komme og kræve udleveret! Og fra Indien kunde rejses Krav om vore værdifulde Pali-Haandskrifter, som i over 100 Aar har befundet sig i Det kgl. Bibliotek. Jøderne i Palæstina vilde ogsaa kunne begynde at kræve vigtige hebraiske Haandskrifter udleveret o. s. v., o. s. v.

Det er urigtigt at paastaa, at Besiddelsen af de islandske Haandskrifter for Danmark kun er et Prestigespørgsmaal, og at de kun opfattes som Museumgenstande. Det er tværtimod saaledes, at de opfattes som og er ogsaa Genstande for levende og stadig Forskning, og jeg skal slutte med at udtale, at Københavns Universitetet i alt Fald ikke uden videre ved deres Udlevering agter at prisgive sin Stilling som et Hovedsæde for Udforskning af gammel nordisk Kultur; Københavns Universitet vil væge sin Stilling som saadant i det nordiske Fællesskabs og den internationale Videnskabs Tjeneste.

Den højtærede Statsminister gjorde to Betragtninger gældende: 1) at hvis Islændingene havde moralsk Ret til disse Værdier, kunde de udleveres, og 2) at de kun kunde udleveres som ren og skær Gave, ikke som Gengæld for nogen Modydelse,